

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA HỘI CỤU GIÁO CHỨC Ở CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC PHỔ THÔNG TRONG BỐI CẢNH CHÍNH QUYỀN HAI CẤP

PGS.TS Trần Quang Quý

Chủ tịch Hội Cựu giáo chức Việt Nam

Email: quyduchai@gmail.com.

Tóm tắt: Trong bối cảnh tổ chức bộ máy chính quyền hai cấp theo hướng tinh gọn, hiệu quả - khi Phòng Giáo dục và Đào tạo cấp quận, huyện không còn và tổ chức Công đoàn cơ sở trường học công lập kết thúc hoạt động, nhiều cơ sở giáo dục phổ thông đang gặp khó khăn trong công tác quản lý, điều phối, chăm lo đời sống giáo viên và phát triển phong trào giáo dục. Bài viết phân tích vai trò của Hội Cựu giáo chức như một lực lượng xã hội quan trọng, có thể tham gia hỗ trợ, tư vấn, giám sát và đồng hành cùng các nhà trường trong việc duy trì hoạt động giáo dục ổn định và hiệu quả. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất các giải pháp nhằm phát huy vai trò của Hội Cựu giáo chức trong giai đoạn mới.

Từ khóa: Hội Cựu giáo chức, chính quyền hai cấp, cơ sở giáo dục phổ thông, xã hội hóa giáo dục, vai trò tổ chức xã hội.

Nhận bài: 15/01/2026; Biên tập: 16/01/2026; Phản biện: 19/01/2026; Duyệt đăng: 26/01/2026.

1. Đặt vấn đề

Chủ trương đổi mới tổ chức bộ máy nhà nước theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả đã và đang tác động sâu rộng đến lĩnh vực giáo dục. Ở nhiều địa phương, việc bỏ cấp trung gian - Phòng Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) quận, huyện và chấm dứt hoạt động của tổ chức Công đoàn của các cơ sở giáo dục công lập từ mầm non đến giáo dục phổ thông khiến nhiều cơ sở giáo dục gặp khó khăn trong điều hành, chăm lo đời sống giáo viên và duy trì phong trào thi đua, khen thưởng.

Trong bối cảnh đó, Hội Cựu giáo chức (CGC) địa phương, với kinh nghiệm, uy tín và sự am hiểu sâu sắc về giáo dục, trở thành một lực lượng xã hội quan trọng, có thể hỗ trợ, chia sẻ và đồng hành cùng nhà trường, góp phần giữ vững chất lượng giáo dục, khơi dậy tinh thần đoàn kết và gắn bó trong đội ngũ.

Tuy nhiên, hoạt động của Hội ở nhiều địa phương vẫn còn hạn chế, chưa được phát huy đúng tầm. Việc nghiên cứu, đề xuất giải pháp nhằm phát huy vai trò của Hội CGC địa phương trong điều kiện chính quyền hai cấp vì thế có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm, đặc điểm và chức năng của Hội CGC Việt Nam

2.1.1. Khái niệm

Hội CGC Việt Nam là tổ chức xã hội - nghề nghiệp tự nguyện của công dân Việt Nam gồm những người nguyên là nhà giáo, cán bộ, công chức, viên chức, nhân viên trong các cơ sở giáo dục thuộc hệ thống giáo dục quốc dân, các cơ quan quản lý giáo dục, đơn vị sự nghiệp của ngành giáo dục và đào tạo. Hội CGC Việt Nam được thành lập theo Quyết định số 24/2004/QĐ-BNV ngày 09/4/2004 của Bộ trưởng Bộ Nội vụ nhằm mục đích tập hợp, đoàn kết, bảo

vệ quyền và lợi ích hợp pháp của CGC, phát huy truyền thống yêu nước và cách mạng, năng lực, trí tuệ và phẩm chất tốt đẹp của “lực lượng thầy cô màu bạc” đóng góp cho sự nghiệp giáo dục và đào tạo, tư vấn chuyên môn, xây dựng xã hội học tập và đồng hành cải cách giáo dục.

Hội CGC Việt Nam hoạt động theo Điều lệ được Bộ Nội vụ phê duyệt, chịu sự quản lý nhà nước về lĩnh vực giáo dục đào tạo của Bộ GD&ĐT, đồng thời chịu sự quản lý hành chính của chính quyền địa phương nơi đặt trụ sở. Hội có hệ thống tổ chức thống nhất từ Trung ương đến các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, xã, phường, đặc khu.

Khái niệm này thể hiện ba yếu tố cốt lõi: Tính xã hội - nghề nghiệp là tổ chức phi chính trị, phi lợi nhuận, hoạt động vì lợi ích cộng đồng và sự phát triển của ngành giáo dục. Tính tự nguyện và tự quản, hội viên tham gia trên cơ sở tự nguyện, bình đẳng, cùng góp công sức, trí tuệ cho sự nghiệp chung. Tính kế thừa và cống hiến, Hội là sự tiếp nối trách nhiệm xã hội của đội ngũ nhà giáo sau khi nghỉ hưu, nhằm tiếp tục cống hiến cho sự nghiệp “trồng người”.

2.1.2. Đặc điểm của Hội CGC Việt Nam

Hoạt động của Hội mang những đặc điểm riêng biệt so với các tổ chức xã hội khác trong lĩnh vực giáo dục, thể hiện ở các phương diện sau:

- Tính kế thừa và tiếp nối truyền thống nhà giáo Việt Nam. Hội là nơi tập hợp những người từng gắn bó với sự nghiệp giáo dục, có phẩm chất đạo đức, tri thức, uy tín xã hội cao, mang trong mình tinh thần “tận tụy - mẫu mực - sáng tạo - cống hiến”. Do đó, hoạt động của Hội luôn thấm đượm truyền thống “Tôn sư trọng đạo”, đề cao giá trị đạo đức, nhân cách và văn hóa nghề giáo.

- Tính xã hội, nhân văn và phi lợi nhuận. Hội không hoạt động vì mục tiêu kinh tế mà hướng tới phục vụ lợi ích cộng đồng, đóng góp cho công tác

khuyến học - khuyến tài, xây dựng đời sống văn hóa, hỗ trợ giáo dục địa phương và chăm lo đời sống tinh thần cho hội viên.

- Tính độc lập tương đối, tự chủ trong tổ chức và hoạt động. Hội có tư cách pháp nhân, có con dấu và tài khoản riêng; tự chủ về kế hoạch, phương hướng hoạt động, tự chịu trách nhiệm trước pháp luật về các hoạt động của mình. Hội hoạt động trong khuôn khổ pháp luật, điều lệ và dưới sự chỉ đạo định hướng của Hội CGC Việt Nam - Thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

- Tính mở, liên kết và hợp tác. Hội luôn chủ trương mở rộng quan hệ hợp tác với các tổ chức trong và ngoài ngành giáo dục như Hội Khuyến học, Mặt trận Tổ quốc, Công đoàn giáo dục, các tổ chức đoàn thể, nhằm huy động nguồn lực xã hội phục vụ cho sự nghiệp phát triển giáo dục và hỗ trợ hội viên.

- Tính đa dạng và linh hoạt về tổ chức cơ sở. Tùy điều kiện từng địa phương, Hội CGC có thể tổ chức thành các hội, chi hội gắn với phường, xã, trường học hoặc cụm dân cư; quy mô hoạt động linh hoạt, phù hợp với đặc thù địa bàn và nhu cầu của hội viên.

- Tính gương mẫu và uy tín trong xã hội. Hầu hết hội viên Hội CGC là những nhà giáo, nhà quản lý giáo dục, nhiều người có học hàm, học vị, Nhà giáo nhân dân, Thầy thuốc nhân dân, Nhà giáo ưu tú, Thầy thuốc ưu tú có nhiều năm cống hiến cho sự nghiệp giáo dục, có uy tín trong cộng đồng, vì vậy Hội thường được xã hội tôn trọng, là tấm gương sáng cho các thế hệ giáo viên trẻ noi theo.

2.1.3. Chức năng của Hội CGC Việt Nam

Căn cứ Điều lệ (sửa đổi, bổ sung), Hội CGC Việt Nam được Bộ Nội vụ phê duyệt tại Quyết định số 561/QĐ-BNV ngày 05 tháng 6 năm 2025 Hội có ba nhóm chức năng cơ bản sau:

- Chức năng đại diện và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của hội viên. Tập hợp, đoàn kết, bảo vệ quyền lợi chính đáng của các CGC, đặc biệt trong các chính sách về chế độ, phúc lợi, y tế, bảo hiểm. Tham gia ý kiến, kiến nghị với các cơ quan nhà nước, ngành giáo dục về các vấn đề liên quan đến đội ngũ CGC. Tổ chức các hoạt động chăm lo đời sống tinh thần, giao lưu, tri ân, giúp đỡ hội viên có hoàn cảnh khó khăn theo truyền thống "Giao lưu khi khoẻ mạnh, thăm hỏi khi ốm đau, giúp nhau khi hoạn nạn, nghĩa tình trọn vẹn khi qua đời".

- Chức năng phát huy vai trò, kinh nghiệm, trí tuệ của đội ngũ CGC trong sự nghiệp giáo dục - đào tạo. Huy động, tổ chức hội viên tham gia tư vấn, phản biện xã hội, đóng góp ý kiến cho các chủ trương, chính sách, kế hoạch phát triển giáo dục ở địa phương. Tham gia cùng nhà trường phổ thông, trung tâm học tập cộng đồng tổ chức hoạt động giáo dục truyền thống, đạo đức, lối sống, hướng nghiệp cho học sinh. Cố vấn chuyên môn, hỗ trợ giảng dạy,

bồi dưỡng giáo viên trẻ, lan tỏa kinh nghiệm nghề nghiệp, nâng cao chất lượng giáo dục.

- Chức năng xã hội - nhân văn, gắn với phong trào khuyến học, khuyến tài và xây dựng xã hội học tập. Tham gia vận động xã hội hóa giáo dục, xây dựng quỹ khuyến học, khuyến tài, hỗ trợ học sinh nghèo vượt khó, tặng học bổng, thiết bị học tập. Tổ chức các phong trào "Toàn dân học tập suốt đời", "Xây dựng xã hội học tập ở cơ sở", phối hợp với Hội Khuyến học, Hội Người cao tuổi và Mặt trận Tổ quốc. Góp phần xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, thúc đẩy phong trào văn hóa, thể thao, từ thiện, nhân đạo trong cộng đồng.

2.1.2. Vai trò của Hội CGC trong điều kiện chính quyền hai cấp

Từ khái niệm, đặc điểm và chức năng trên, có thể khẳng định rằng, Hội CGC Việt Nam là một thiết chế xã hội đặc thù trong hệ sinh thái giáo dục, vừa là cầu nối giữa các thế hệ nhà giáo, vừa là đối tác xã hội của ngành giáo dục, góp phần củng cố niềm tin, xây dựng đạo đức nghề nghiệp và thúc đẩy phong trào xã hội học tập trên phạm vi cả nước. Trong bối cảnh đổi mới cơ cấu chính quyền và tổ chức giáo dục hiện nay, việc phát huy đúng tầm vai trò của Hội CGC không chỉ mang ý nghĩa tri ân, tôn vinh người thầy mà còn có giá trị thực tiễn to lớn trong duy trì ổn định hệ thống giáo dục, khơi dậy nguồn lực xã hội và bảo tồn giá trị văn hóa giáo dục Việt Nam.

Khi bộ máy trung gian (Phòng GD&ĐT) không còn, các cơ sở giáo dục chịu sự quản lý trực tiếp từ UBND cấp xã, phường, đặc khu (sau đây gọi chung là xã) thông qua Phòng Văn hoá - Xã hội. Theo số liệu thống kê hiện nay trong 3321 xã chỉ có hơn 1000 xã có công chức theo dõi giáo dục có chuyên môn, còn lại là không có nghiệp vụ chuyên ngành nên việc quản lý các trường phổ thông hoặc tư vấn cho lãnh đạo về công tác phát triển giáo dục của địa phương gặp nhiều khó khăn. Trong hoàn cảnh đó, Hội CGC có thể đảm nhiệm vai trò thay thế, hỗ trợ vào các khoảng trống mới nảy sinh ở các cơ sở giáo dục phổ thông.

Vai trò của Hội CGC trong giáo dục phổ thông ở địa phương là cầu nối giữa các thế hệ nhà giáo, góp phần gìn giữ và phát huy truyền thống "Tôn sư trọng đạo". Đây là lực lượng có khả năng tư vấn, phản biện, tham mưu cho chính quyền địa phương cấp xã về tổ chức, quản lý các hoạt động giáo dục trên địa bàn, các hoạt động giáo dục của các trường phổ thông và hoạt động của các trung tâm giáo dục cộng đồng ở các thôn bản, tổ dân phố.

Hội CGC có nhiều hội viên nguyên là lãnh đạo các trường, hoặc các nhà giáo dạy giỏi, có kinh nghiệm quản lý. Đây là một nguồn nhân lực chuyên môn cao về giáo dục và quản lý giáo dục, có thể tham gia vào Hội đồng tư vấn giáo dục, phối hợp với các nhà trường phổ thông trên địa bàn để xử lý những công việc mà chính quyền địa phương và

nhà trường cần thiết. Trong khi các nhà trường phổ thông luôn trong tình trạng thiếu giáo viên cơ hữu ở những môn học có tính năng khiếu (Tiếng Anh, Giáo dục thể chất, âm nhạc) thì có thể phối hợp với Hội CGC địa phương để tìm người thay thế.

Hội CGC là nhân tố góp phần củng cố mối quan hệ giữa nhà trường - gia đình - xã hội trong giáo dục đạo đức, lối sống học sinh. Một số thành viên của Hội có thể tham gia vào các hoạt động giáo dục hướng nghiệp, phân luồng học sinh theo năng lực.

Hội CGC là lực lượng có nhiều kinh nghiệm trong việc tuyên truyền, vận động xã hội hóa giáo dục, xây dựng trường học thân thiện, môi trường giáo dục an toàn. Giáo dục là công việc của toàn xã hội, trong đó Hội CGC là nòng cốt. Các nhà trường, chính quyền địa phương cần phải nắm và sử dụng có hiệu quả nguồn lực này trong thực tiễn giáo dục ở địa phương.

Tóm lại, Hội CGC là nguồn nhân lực giáo dục, đa dạng, phong phú có thể sử dụng cho các hoạt động giáo dục ở địa phương. Phát huy vai trò của Hội CGC địa phương tham gia các hoạt động nhằm khắc phục những khó khăn của các cơ sở giáo dục phổ thông trong bối cảnh chính quyền 2 cấp, khi không còn phòng giáo dục ở cấp quận, huyện, không còn tổ chức công đoàn ở nhà trường là vấn đề khả thi.

2.2. Thực trạng hoạt động của Hội CGC ở các địa phương hiện nay

2.2.1. Bối cảnh chung

Trong nhiều năm qua, Hội CGC Việt Nam và các cấp hội địa phương đã trở thành một tổ chức xã hội - nghề nghiệp có uy tín, quy tụ hàng trăm nghìn hội viên là các nhà giáo đã nghỉ hưu trên toàn quốc. Tính đến năm 2025, hầu hết các tỉnh, thành phố đều đã thành lập Hội CGC cấp tỉnh, xã; nhiều nơi có mạng lưới hoạt động đến tận các cụm dân cư hoặc trường học.

Tuy nhiên, khi mô hình chính quyền hai cấp được triển khai và Phòng GD&ĐT cấp huyện cùng Công đoàn cơ sở giáo dục công lập không còn hoạt động, vai trò của Hội CGC càng được đặt ra rõ nét hơn - như một tổ chức xã hội có thể góp phần giữ ổn định hoạt động giáo dục, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của nhà giáo đương chức và CGC, bù đắp cho sự thiếu vắng của các thiết chế trung gian.

Dù vậy, sự phát triển và mức độ hiệu quả của các hội địa phương còn rất khác nhau, phụ thuộc vào sự quan tâm của chính quyền, năng lực tổ chức của Ban Chấp hành, cũng như truyền thống hiếu học và tinh thần "tôn sư trọng đạo" ở từng vùng miền.

2.2.2. Kết quả đạt được

- Mở rộng tổ chức, duy trì hoạt động nền nếp. Hiện nay 34 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương và 75% số xã, đã thành lập Hội CGC với Ban Chấp hành hoạt động tự nguyện, có quy chế cụ thể. Ở nhiều nơi (Ninh Bình, Hưng Yên, Hải Phòng, Bắc

Ninh, Nghệ An, Đồng Nai...), đã xây dựng được các chi hội gắn với từng trường học, giúp việc phối hợp giữa nhà trường - Hội - chính quyền cơ sở trở nên thường xuyên, hiệu quả.

- Tham gia tích cực vào công tác giáo dục và khuyến học. Hội CGC nhiều địa phương đã phối hợp với ngành giáo dục tổ chức nói chuyện truyền thống, tọa đàm đạo đức nghề nghiệp, giao lưu "Gương nhà giáo mẫu mực". Hàng năm, hàng nghìn suất học bổng được Hội vận động tài trợ trao cho học sinh nghèo vượt khó; nhiều hội viên tự nguyện ủng hộ sách, thiết bị học tập cho trường cũ. Một số Hội đã đảm nhận vai trò cố vấn chuyên môn, tham gia Hội đồng thi đua - khen thưởng, Hội đồng giáo dục xã, phường.

- Góp phần giữ gìn đạo đức, truyền thống và văn hóa nhà giáo. Nhiều Hội CGC là hạt nhân của các hoạt động "tri ân thầy cô", "kỷ niệm ngày Nhà giáo Việt Nam", hay "tuyên truyền giá trị nghề dạy học trong xã hội hiện đại". Hình ảnh người thầy được lan tỏa trong cộng đồng thông qua các mô hình "CGC đồng hành cùng trường học", "Thầy xưa - trò nay", "Ngôi trường kỷ ức".

- Là lực lượng tham mưu, phản biện và cầu nối xã hội. Ở một số địa phương, Hội CGC được mời tham gia đóng góp ý kiến cho kế hoạch phát triển giáo dục xã, phường; tham gia giám sát công tác phổ cập giáo dục, phòng chống bạo lực học đường. Hội cũng là cầu nối quan trọng giữa chính quyền địa phương - nhà trường - nhân dân, giúp giải quyết nhiều vấn đề xã hội nảy sinh trong môi trường học đường.

2.2.3. Những hạn chế và nguyên nhân

- Hạn chế về tổ chức và cơ chế hoạt động: Hiện nay Hội CGC Việt Nam chưa được công nhận là Hội được Đảng, nhà nước giao nhiệm vụ nên hoạt động của Hội nói chung gặp nhiều khó khăn. Ở một số địa phương, Hội CGC chưa có trụ sở riêng, thiếu phương tiện làm việc; kinh phí hoạt động còn rất hạn hẹp (chủ yếu từ hội phí và vận động xã hội hóa). Cơ chế phối hợp giữa Hội CGC - chính quyền - nhà trường chưa được thể chế hóa bằng văn bản cụ thể, dẫn đến hoạt động còn rời rạc, thiếu tính hệ thống và tính pháp lý.

- Hạn chế về đội ngũ và năng lực điều hành. Đa số cán bộ Hội là người cao tuổi, sức khỏe và khả năng sử dụng công nghệ thông tin còn hạn chế, nên khó thích ứng với yêu cầu điều hành trong kỷ nguyên số. Một bộ phận hội viên vẫn mang tâm lý "nghỉ hưu là hết nhiệm vụ", nên chưa tích cực tham gia các phong trào chung.

- Thiếu cơ chế hỗ trợ, công nhận và động viên kịp thời. Hiện chưa có quy định cụ thể về việc đánh giá, ghi nhận đóng góp của Hội CGC trong thành tích của ngành giáo dục địa phương. Một số cán bộ quản lý trường học còn xem hoạt động của Hội CGC là "ngoại biên", chưa thực sự coi đó là một nguồn lực hỗ trợ hữu hiệu.

- Nguyên nhân chủ yếu. Sự thay đổi cơ cấu hành chính theo chính quyền hai cấp khiến nhiều mối quan hệ phối hợp truyền thống (Phòng GD&ĐT - nhà trường - Hội) bị gián đoạn. Thiếu định hướng chiến lược của Hội cấp trên trong việc xây dựng mô hình hoạt động phù hợp với cơ chế mới. Nhận thức của một bộ phận cán bộ quản lý về vai trò của Hội CGC còn hạn chế, chưa coi đây là một thành tố quan trọng trong xã hội hóa giáo dục.

2.2.4. Thực trạng và khó khăn của các cơ sở giáo dục phổ thông hiện nay

- Thực trạng tổ chức và quản lý. Sau khi mô hình chính quyền hai cấp được triển khai, nhiều trường phổ thông phải trực tiếp làm việc với Ủy ban nhân dân (UBND) cấp xã, phường, đặc khu, dẫn đến khối lượng công việc hành chính tăng, thiếu hướng dẫn chuyên môn kịp thời.

Phần đông cán bộ phụ trách về văn xã ở cấp xã, phường không có nghiệp vụ về giáo dục và quản lý giáo dục. Vì vậy, việc tiếp thu các văn bản chỉ đạo của cấp trên về chuyên môn và tổ chức triển khai các hoạt động giáo dục ở địa phương gặp không ít khó khăn.

Tổ chức Công đoàn trường học - vốn là kênh chăm lo đời sống, bảo vệ quyền lợi giáo viên - bị chähm dút hoạt động, làm giảm tính gắn kết và động viên trong tập thể sư phạm.

- Khó khăn phát sinh. Thiếu đầu mối chỉ đạo, hướng dẫn chuyên môn, kiểm tra, giám sát hoạt động chuyên đề. Giảm hiệu quả phong trào thi đua, chăm lo chính sách, đời sống nhà giáo. Hạn chế trong công tác truyền thông, vận động xã hội hóa giáo dục.

2.3. Giải pháp phát huy vai trò của Hội CGC trong bối cảnh chính quyền hai cấp

2.3.1. Nâng cao nhận thức của cấp ủy, chính quyền và ngành giáo dục về vị trí, vai trò của Hội CGC

Trong bối cảnh chính quyền 2 cấp và những cải cách trong giáo dục hiện nay, để thực hiện đột phá trong giáo dục theo tinh thần Nghị quyết số 71-NQ/TW, ngày 22 tháng 8 năm 2025 của Bộ Chính trị, thì cần thiết phải nhận thức lại vai trò của Hội CGC, có chính sách thu hút, huy động nguồn nhân lực quan trọng này tham gia vào các hoạt động đổi mới giáo dục hiện nay. Hội CGC không chỉ đại diện cho những nhà giáo đã nghỉ hưu mà còn phải đại diện cho tất cả các nhà giáo nói chung, đảm nhiệm thêm các chức năng mới trong phát triển giáo dục ở địa phương.

Mục tiêu của giải pháp này nhằm giúp các cấp lãnh đạo, quản lý hiểu rõ vai trò của Hội CGC như một lực lượng xã hội - nghề nghiệp quan trọng, góp phần xây dựng môi trường giáo dục nhân văn, gắn kết và phát triển bền vững; từ đó tạo điều kiện thuận lợi để Hội tham gia tích cực vào các hoạt động giáo dục tại địa phương.

Để thực hiện giải pháp này cần phải tập trung vào những nội dung biện pháp cụ thể như: Tuyên

truyền, phổ biến các văn bản, nghị quyết của Đảng và Nhà nước về xã hội hóa giáo dục, khuyến học, khuyến tài. Tổ chức các hội nghị, tọa đàm, diễn đàn trao đổi về vai trò của Hội CGC trong điều kiện chính quyền hai cấp. Đưa nội dung phối hợp với Hội CGC vào chương trình, kế hoạch công tác hằng năm của chính quyền, Phòng Văn hóa - Xã hội và các trường học.

Cách thức tổ chức thực hiện: UBND cấp xã phối hợp với Sở GD&ĐT, Hội CGC tỉnh ban hành kế hoạch tuyên truyền thống nhất. Tổ chức chuyên đề "Phát huy trí tuệ nhà giáo nghỉ hưu trong đổi mới giáo dục địa phương" tại các trường, trung tâm học tập cộng đồng. Lòng ghép tuyên truyền vai trò của Hội trong các hội nghị ngành, ngày truyền thống 20/11, hoặc dịp tổng kết năm học.

Trung ương Hội CGC Việt Nam tổ chức hội thảo khoa học toàn quốc về vị trí, vai trò và trách nhiệm của Hội trong bối cảnh chính quyền 2 cấp và chähm dút hoạt động của tổ chức công đoàn trong các trường phổ thông công lập. Chọn lọc các bài tham luận của hội thảo cùng với kiến nghị của hội thảo đăng tải lên Tạp chí điện tử Giáo chức Việt Nam để tuyên truyền và lấy ý kiến dư luận.

2.3.2. Hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa Hội CGC với chính quyền, nhà trường và các tổ chức xã hội khác

Trên cơ sở nhận thức lại vai trò của Hội CGC trong bối cảnh mới hiện nay để xây dựng và hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa Hội với chính quyền và nhà trường phổ thông. Mục tiêu của giải pháp này nhằm Thiết lập cơ chế phối hợp chính thức, thường xuyên và bền vững giữa Hội CGC với các chủ thể quản lý và tổ chức liên quan, bảo đảm Hội có điều kiện hoạt động hiệu quả, có tiếng nói trong công tác giáo dục, khuyến học, khuyến tài ở địa phương.

Để thực hiện giải pháp này cần phải tập trung vào những nội dung biện pháp cụ thể như sau: Xây dựng Quy chế phối hợp giữa Hội CGC - UBND cấp xã - nhà trường - Hội Khuyến học - Hội Người cao tuổi - Mặt trận Tổ quốc. Quy định rõ trách nhiệm, quyền hạn của từng bên trong việc tổ chức các hoạt động giáo dục, khen thưởng, hỗ trợ học sinh. Thiết lập kênh trao đổi thông tin định kỳ (báo cáo, hội nghị giao ban, nhóm trực tuyến). Có cơ chế hỗ trợ kinh phí hoạt động thường xuyên cho Hội CGC cấp xã, cấp trường.

Cách thức tổ chức thực hiện: Trung ương Hội CGC Việt Nam chỉ đạo các Hội CGC cấp tỉnh và xã, phường chủ động dự thảo Quy chế phối hợp, trình UBND phê duyệt. Nhà trường định kỳ quý/lần tổ chức hội nghị liên tịch với đại diện Hội CGC, Hội Khuyến học và các đoàn thể địa phương. Đưa hoạt động phối hợp với Hội CGC vào tiêu chí đánh giá thi đua của cơ sở giáo dục và địa phương.

2.3.3. Đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Hội CGC phù hợp với điều kiện chính quyền

hai cấp

Thực hiện chính quyền 2 cấp đang tạo ra khoảng trống về chuyên môn ở cấp xã phường. Chỉ có Hội CGC mới có đủ khả năng giúp chính quyền cấp xã lấp được khoảng trống chuyên môn đó. Mục tiêu của giải pháp này nhằm giúp Hội hoạt động linh hoạt, thiết thực, phù hợp với điều kiện mới khi không còn cơ quan trung gian (Phòng GD&ĐT) và tổ chức Công đoàn trường học dừng hoạt động, đồng thời khơi dậy tinh thần cống hiến, lan tỏa giá trị nghề giáo trong xã hội.

Để thực hiện giải pháp này cần phải tập trung vào những nội dung biện pháp cụ thể như: Tập trung vào các hoạt động thiết thực, khuyến học - khuyến tài, tư vấn - cố vấn chuyên môn, giáo dục truyền thống, hỗ trợ giáo viên trẻ. Xây dựng mô hình "Hội CGC đồng hành cùng trường học", "CLB Thầy cô - Người truyền lửa", "CGC với xã hội học tập". Ứng dụng công nghệ thông tin xây dựng trang mạng xã hội, nhóm Zalo của Hội để kết nối, chia sẻ thông tin, kinh nghiệm giảng dạy, tuyên truyền các gương điển hình. Kết hợp hoạt động giáo dục với công tác thiện nguyện, bảo vệ môi trường, xây dựng đời sống văn hóa ở khu dân cư.

Cách thức tổ chức thực hiện: Ban chấp hành Hội các cấp lập kế hoạch hoạt động hằng năm gắn với kế hoạch giáo dục địa phương. Mỗi trường phổ thông xây dựng "Tổ liên kết Hội CGC - Nhà trường" gồm 3 - 5 hội viên nòng cốt. Tổ chức ít nhất 2 - 3 hoạt động phối hợp mỗi học kỳ nói chuyện truyền thống, tặng học bổng, hỗ trợ phong trào học sinh giỏi, thi đua dạy tốt - học tốt. Phối hợp với chính quyền và Hội Khuyến học để vận động tài trợ, xã hội hóa kinh phí hoạt động.

2.3.4. Xây dựng cơ chế tôn vinh, động viên, khích lệ và phát huy ảnh hưởng của hội viên CGC tiêu biểu

Mục tiêu của giải pháp này nhằm khuyến khích, tôn vinh những hội viên tiêu biểu có đóng góp tích cực trong công tác giáo dục, khuyến học, khuyến tài; tạo động lực lan tỏa, nhân rộng các mô hình "CGC gương mẫu", "Thầy xưa - trò nay".

Để thực hiện giải pháp này cần phải tập trung vào những nội dung biện pháp cụ thể như: Ban hành quy định, tiêu chí xét chọn "CGC tiêu biểu cấp xã, cấp tỉnh". Tổ chức lễ tôn vinh, khen thưởng hằng năm nhân dịp 20/11 hoặc tổng kết năm học. Biên soạn, xuất bản kỷ yếu, phim tư liệu, chuyên đề giới thiệu gương điển hình. Đưa các cá nhân, tập thể tiêu biểu tham gia các chương trình tuyên truyền, tọa đàm, giao lưu trong cộng đồng.

Cách thức tổ chức thực hiện: Hội CGC cấp xã chủ trì phối hợp với Phòng Nội vụ, Hội Khuyến học và Phòng Văn hóa - Thông tin tổ chức bình xét, đề nghị khen thưởng. Nhà trường giới thiệu các CGC từng công tác tại đơn vị có nhiều đóng góp cho giáo dục địa phương. Đề xuất UBND cấp tỉnh có chính sách

ghi nhận, khen thưởng, hỗ trợ vật chất (trợ cấp, bảo hiểm, quà tặng) cho hội viên có đóng góp tiêu biểu.

2.3.5. Nâng cao năng lực tổ chức và tính bền vững của Hội CGC trong thời kỳ chuyển đổi số

Trong bối cảnh chuyển đổi số đòi hỏi Hội CGC các cấp phải đổi mới phương thức quản lý đồng bộ với quá trình đổi mới, chuyển đổi số trong giáo dục ở các địa phương. Mục tiêu của giải pháp này nhằm hiện đại hóa hoạt động của Hội, giúp Hội thích ứng với yêu cầu quản lý mới trong bối cảnh chính quyền hai cấp và chuyển đổi số giáo dục; nâng cao năng lực điều hành, liên kết, truyền thông của Ban Chấp hành.

Để thực hiện giải pháp này cần phải tập trung vào những nội dung biện pháp cụ thể như: Tập huấn kỹ năng quản lý, sử dụng công nghệ thông tin cho cán bộ Hội các cấp. Xây dựng cơ sở dữ liệu hội viên (hồ sơ, thông tin, chuyên môn, địa chỉ liên lạc). Triển khai mô hình "Hội CGC điện tử" họp trực tuyến, chia sẻ tài liệu, tư vấn trực tuyến cho giáo viên trẻ. Kết nối Hội CGC địa phương với các trường đại học sư phạm, trung tâm giáo dục thường xuyên để trao đổi chuyên môn và nguồn lực.

Cách thức tổ chức thực hiện: Hội CGC Việt Nam phối hợp Bộ GD&ĐT xây dựng chương trình bồi dưỡng kỹ năng số cho cán bộ Hội cấp tỉnh và thành phố. Hội CGC cấp xã cử cán bộ đầu mối phụ trách công nghệ, thiết lập nhóm trực tuyến liên lạc với trường học. Vận động nguồn lực xã hội hóa, tài trợ thiết bị (máy tính, đường truyền Internet) cho Hội ở vùng khó khăn.

Các giải pháp trên có mối quan hệ chặt chẽ, hỗ trợ lẫn nhau. Giải pháp 1 và 2 tạo cơ chế, nhận thức và nền tảng phối hợp. Giải pháp 3 và 4 tạo động lực, mô hình và phong trào thi đua tích cực. Giải pháp 5 đảm bảo tính hiện đại, bền vững và thích ứng lâu dài.

Thực hiện đồng bộ các giải pháp này sẽ giúp Hội CGC trở thành một trụ cột xã hội quan trọng trong hệ sinh thái giáo dục địa phương, đặc biệt trong điều kiện thiếu công chức chuyên ngành giáo dục tại Phòng Văn hóa - Xã hội và tổ chức công đoàn cơ sở trường học chấm dứt hoạt động.

3. Kết luận

Trong bối cảnh đổi mới hệ thống chính trị, tinh gọn bộ máy quản lý nhà nước và triển khai mô hình chính quyền hai cấp, nhiều cơ sở giáo dục phổ thông đang phải thích ứng với việc không còn Phòng GD&ĐT cấp quận, huyện, Phòng Văn hóa - Xã hội cấp xã thiếu cán bộ chuyên trách am hiểu giáo dục và thiếu tổ chức Công đoàn cơ sở tại các cơ sở giáo dục công lập. Điều này đặt ra những thách thức không nhỏ trong công tác quản lý, điều phối hoạt động chuyên môn, chăm lo đời sống giáo viên và tổ chức các phong trào giáo dục. Trong hoàn cảnh đó, Hội CGC địa phương đã và đang thể hiện

vai trò ngày càng rõ nét như một lực lượng xã hội - nghề nghiệp giàu kinh nghiệm, trí tuệ và uy tín, có khả năng hỗ trợ thiết thực cho sự nghiệp giáo dục. Bằng kinh nghiệm nghề nghiệp, tấm lòng với nghề và trách nhiệm xã hội, các hội viên Hội CGC không chỉ góp phần giữ gìn, lan tỏa truyền thống “Tôn sư trọng đạo”, mà còn tham gia tích cực vào hoạt động phát triển giáo dục, khuyến học, khuyến tài, giáo dục đạo đức, truyền thống và kết nối cộng đồng.

Kết quả khảo sát, phân tích cho thấy Hội CGC ở nhiều địa phương đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận, mạng lưới tổ chức được củng cố; nhiều mô hình “CGC đồng hành cùng trường học”, “Thầy xưa - trò nay”, “Ngôi trường kỷ ức” đã trở thành điểm sáng; Hội ngày càng có tiếng nói trong tham mưu, phản biện và giám sát hoạt động giáo dục. Tuy nhiên, vẫn còn tồn tại không ít khó khăn, hạn chế, thiếu cơ chế phối hợp rõ ràng, nguồn lực tài chính hạn chế, năng lực điều hành của cán bộ Hội chưa đồng đều và việc ứng dụng công nghệ thông tin còn yếu.

Trên cơ sở đó, bài viết đã đề xuất năm nhóm giải pháp trọng tâm:

- (1) Nâng cao nhận thức của các cấp chính quyền và ngành giáo dục về vai trò của Hội CGC;
- (2) Hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa Hội - chính quyền - nhà trường - các tổ chức xã hội;
- (3) Đổi mới nội dung và phương thức hoạt động của Hội theo hướng thiết thực, linh hoạt;
- (4) Xây dựng cơ chế tôn vinh, động viên, khích lệ hội viên tiêu biểu;
- (5) Nâng cao năng lực tổ chức và thích ứng của Hội trong thời kỳ chuyển đổi số. Việc thực hiện đồng bộ các giải pháp này sẽ giúp Hội CGC trở thành một trụ cột xã hội quan trọng trong hệ sinh thái giáo dục địa phương, góp phần khắc phục những khó khăn

của nhà trường phổ thông trong bối cảnh cơ cấu tổ chức ngành giáo dục đang thay đổi.

Về lâu dài, cần xây dựng cơ chế chính sách ổn định để công nhận vai trò và tạo điều kiện hoạt động cho Hội CGC các cấp; gắn kết hoạt động của Hội với các chương trình quốc gia về phát triển giáo dục, xây dựng xã hội học tập và phát huy vai trò người cao tuổi trong đời sống xã hội. Khi được quan tâm, tôn vinh và hỗ trợ đúng mức, Hội CGC sẽ tiếp tục là nguồn lực quý báu - một “cầu nối tri thức và nhân tâm” - góp phần quan trọng vào sự phát triển bền vững của nền giáo dục Việt Nam trong giai đoạn mới ■

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ GD&ĐT (2022). *Chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến 2045*.
- [2]. Bộ GD&ĐT (2025). *Công văn số 1581/BGD&ĐT-GDPT, ngày 08/4/2025, quản lý nhà nước về giáo dục khi thực hiện mô hình chính quyền địa phương 2 cấp*.
- [3]. Bộ GD&ĐT (2025). *Công văn số 4798/BGDĐT-NGCBLGD, ngày 15/8/2025, Về việc giải quyết một số khó khăn, vướng mắc của địa phương trong lĩnh vực giáo dục và đào tạo khi thực hiện chính quyền địa phương hai cấp (gửi Ủy ban nhân dân các tỉnh/thành phố trực thuộc Trung ương)*.
- [4]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2025). *Nghị quyết của Bộ Chính trị Về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo, Nghị quyết số 71-NQ/TW, Hà Nội, ngày 22 tháng 8 năm 2025*.
- [5]. Viện Nghiên cứu hợp tác phát triển giáo dục (2025). *Đánh giá việc thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh phổ thông ở các tỉnh miền núi phía bắc theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018*. Đề tài khoa học cấp Liên Hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam.

Enhancing the role of the Veteran Teacher Association in the general education institutions in the context of the two-level local government

Assoc. Prof. Dr. Tran Quang Quy
 President of the Veteran Teacher Association of Vietnam
 Email: quyduchai@gmail.com.

Abstract: *In the context of streamlining the two-level local government structure for greater efficiency - with the elimination of district-level Education and Training Departments and the cessation of activities of public school trade unions, many general education institutions are facing difficulties in managing, coordinating, caring for the lives of teachers, and developing the educational movement. This article analyzes the role of the Veteran Teacher Association as an important social force that can participate in supporting, advising, monitoring, and accompanying schools in maintaining stable and effective educational activities. Based on that, the article proposes solutions to enhance the role of the Veteran Teacher Association in the new period.*

Keywords: *Veteran Teacher Association, two-level government, general education institutions, educational socialization, the role of social organizations*